O‘QUVCHILAR SHAXSINI SHAKLLANTIRISHDA VATANPARVARLIK G'OYALARINING PEDAGOGIK AHAMIYATI

Boqiyev F. E
Maktabgacha va maktab ta’lim vaziri o‘rinbosari

Anotatsiya. Maqolada umumiy o‘rta ta'lim muassasalarida vatanparvarlik tarbiyasining ijtimoiy-pedagogik xususiyatlari tahlil qilingan. Globallashuv sharoitida yoshlarni Vatanga sadoqat, milliy qadriyatlarga hurmat va fuqarolik mas'uliyati ruhida tarbiyalash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishi ekanligi asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: vatanparvarlik tarbiyasi, umumiy o‘rta ta'lim, ijtimoiy-pedagogik xususiyatlar, milliy qadriyatlar, fuqarolik mas'uliyati, globallashuv, “Kelajak soati”, harbiy-vatanparvarlik, yoshlar tarbiyasi, xalqaro tajriba.

Аннотация. В статье проанализированы социальнопедагогические особенности патриотического воспитания в общеобразовательных школах. Обосновано, что в условиях глобализации воспитание молодежи в духе преданности Родине, уважения к национальным ценностям и гражданской ответственности является приоритетным направлением государственной политики.

Ключевые слова: патриотическое воспитание, общее среднее образование, социально-педагогические особенности, национальные ценности, гражданская ответственность, глобализация, «Час будущего», военно-патриотическое воспитание, воспитание молодежи, международный опыт.

Abstract. The article analyzes the socio-pedagogical features of patriotic education in general secondary schools. It is substantiated that in the context of globalization, educating young people in the spirit of loyalty to the Motherland, respect for national values, and civic responsibility is a priority direction of state policy.

Keywords: patriotic education, general secondary education, socio-pedagogical features, national values, civic responsibility, globalization, “Hour of the Future,” military-patriotic education, youth upbringing, international experience.

Bugungi globallashuv davrida yoshlar tarbiyasi masalasi davlat siyosatining eng muhim ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoq-

da. Ayniqsa, umumiy o'rta ta'lim muassasalarida o'quvchilarni Vatanga sadoqat, milliy qadriyatlarga hurmat va fuqarolik mas'uliyati ruhida tarbiyalash ijtimoiy-pedagogik jihatdan alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki Vatanparvarlik tuyg'usi shaxsning nafaqat shaxsiy ma'naviy qiyofasini belgilaydi, balki butun jamiyatning barqaror rivojlanishiga ham xizmat qiladi. “Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi”ning 91-maqsadida yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashga oid chora-tadbirlarni yanada kuchaytirish vazifasi belgilab qo'yilgan. Shu maqsadda, 2023-yil 29-iyunda Vazirlar Mahkamasining 267-son qarori qabul qilinib, “2023-2027-yillarda yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash ishlari samaradorligini oshirish konsepsiyasi”tasdiqlandi. Mazkur ishimizda yoshlar qalbida harbiy vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirishda Amir Temur va Jaloliddin Manguberdi faoliyatini yoshlarga singdirishning turli texnologiyalari kompleks tarzda ko'rib chiqildi. Zero, globallashuv jarayonida ulg'ayayotgan yoshlar “Z” avlod deb atalmoqda. Shu bois ularga buyuk sarkardalarning vatanparvarlik haqidagi g'oyalarini yetkazishda zamonaviy targ'ibot usullaridan foydalanish maqsadga muvofiqdir.

Ma'lumki, pedagogika doimiy yangilanishda bo'lib, uni qat'iy andoza yoki doimiy me'yorlar asosida rivojlantirib bo'lmaydi. Aksincha, u har doim yangicha qarash va yondashuvlarni o'zida mujassam etadi. Shu nuqtayi nazardan, bugungi milliy g'oya targ'ibotida qo'llanilayotgan texnologiyalarning asosiy vazifasi targ'ibot samaradorligini oshirish, uning tezkorligi va texnik ta'minotini kuchaytirish, shuningdek, bu boradagi amaliy tadqiqotlarning yo'nalishini belgilab berishdan

iboratdir.

Zero, insonning bu dunyodagi eng ulug', ezgu va muqaddas burchi, avvalo, o'z oilasini, Vatanini va xalqini munosib tarzda himoya qilishdir. Shu munosabat bilan, yangi tahrirdagi Konstitutsiyamizning 64-moddasida ham "O'zbekiston Respublikasini himoya qilish O'zbekiston Respublikasi har bir fuqarosining burchidir", – deb belgilab qo'yilgani bejiz emas. Bu talab, bir tomondan, har bir fuqaroning yurt oldidagi mas'uliyatini yodga solsa, ikkinchi tomondan, milliy g'oya va tarbiya jarayonida qo'llanilayotgan pedagogik va axborot texnologiyalarining naqadar dolzarb ekanini tasdiqlaydi.

- Darhaqiqat, jonajon Vatanimiz – Yangi O'zbekistonning keng imkoniyatlari haqida qancha gapirsak ham, buyetarli bo'lmaydi. Hayotimizga beqiyos mazmun va ma'no baxsh etayotgan ushbu bebaho ne'matlarning qadrigayetish, ularga shukronalik bildirish va ularni asrab-avaylash barchamizning muqaddas vazifamizdir. Shu bilan birga, har bir davlatning mustaqilligi, xavfsizligi, chegaralarining daxlsizligi va osoyishtaligini ta'minlash esa, avvalo, uning Qurolli Kuchlari zimmasigayuklangan bo'lsa-da, buyo'lda har bir fuqaroning yuksak vatanparvarlik ruhida tarbiyalanishi muhim ahamiyat kasb etadi.

O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirining 2025-yil "25"-avgustdagi 308-son buyrug'iga asosan, Maktabimizda har dushanba birinchi soatda "Kelajak soati" darslari ham tashkil etiladi.

"Kelajak soati" darslari – bu umumiy o'rta ta'lim tashkilotlarida o'quvchilarning dunyoqarashini kengaytirish, ularni zamonaviy bilim va ko'nikmalar bilan qurollantirish, eng muhimi – yoshlarni milliy va umuminsoniy qadriyatlarga sodiq, Vatanga fidoyi shaxs sifatida tarbiyalashga qaratilgan maxsus ta'limiy-ma'naviy mashg'ulotlardir.

Ushbu darslarning asosiy maqsadi quyidagilardan iborat:

1. Yoshlarni kelajakka tayyorlash. O'quvchilarda kelajak kasblari, innovatsiyalar, zamonaviy texnologiyalar va ilm-fan taraqqiyotidagi yangiliklar haqida tushuncha berish. Ularni yangi davr talablari asosida raqobatbardosh kadr bo'lishga ruhlantirish.

2. Vatanparvarlik va fuqarolik tuyg'ularini shakllantirish"Kelajak soati" mashg'ulotlari orqali o'quvchilarda milliy g'urur, ona Vatanga muhabbat va sadoqatni kuchaytirish. Ularni jamiyat hayotida faol ishtirok etishga undash.

3. Ijtimoiy-ma'naviy tarbiya berish. Yoshlarni sog'lom turmush tarzi, ekologik madaniyat, inson huquqlari, ma'naviy-axloqiy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalash. Ijtimoiy muammolarga befarq bo'lmagan, ongli fuqarolik pozitsiyasiga ega shaxs sifatida shakllantirish.

4. Innovatsion tafakkurni rivojlantirish. O'quvchilarda tanqidiy va ijodiy fikrlashni rag'batlantirish. Ularni yangi g'oyalar ishlab chiqishga, loyihalar yaratishga jalb qilish.

5. Milliy g'oya vaqadriyatlarni singdirish. Buyuk ajdodlarimizning ilmiy va madaniy merosi, tarixiy jasorati, milliy urf-odatlarimiz orqali yoshlarni ma'naviy barkamollikka yetaklash. O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi, davlat ramzlari va mustaqillik qadriyatlarini chuqur anglatish.

“Kelajak soati” darslarini tashkil etishning bosh maqsadi – o'quvchilarni zamonaviy bilim, innovatsion tafakkur, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga sodiqlik asosida kelajakka tayyorlash, ularni barkamol shaxs sifatida shakllantirishdir. Bu faqatgina dars emas, balki o'quvchilarimizning buyuk maqsadlar sari yo'naltirilgan qadamlari uchun mustahkam poydevor bo'ladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek, “Yurtimiz kelajagi yoshlar qo'lida. Ularning qalbi va ongida Vatanga muhabbat, sadoqat va mas'uliyat tuyg'usi qancha kuchli bo'lsa, yurtimiz taraqqiyoti ham shuncha barqaror bo'ladi”. Bu fikr o'z-o'zidan ta'lim tizimida vatanparvarlik tarbiyasini kuchaytirishning naqadar dolzarb ekanini ko'rsatadi.

Masalan, tarixiy qahramonlarimizning hayoti va jasoratini aks ettiruvchi hujjatli va badiiy filmlar, zamonaviy vloglar, teatr sahnalari va ijtimoiy loyihalar orqali yoshlar qalbida milliy g'urur uyg'otish mumkin. Bundan tashqari, mahalliy va xorijiy ijtimoiy tarmoqlarda yoshlar oson qabul qiladigan vizual materiallar (videoroliklar, infografikalar, podkastlar)ni yaratish ham samarali yo'ldir. Bu nafaqat yoshlarni yot mafkuralardan asrash, balki ularning milliy o'zlikni anglash darajasini mustahkamlashga xizmat qiladi. Shunday qilib, harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi ta'lim muassasalarining vazifasi bilangina chegaralanmasdan, keng ijtimoiy hamkorlik asosida olib borilishi, zamonaviy axborot-kommunikatsiya vositalaridan samarali foydalanilishi lozim. Bu yondashuv yoshlarning barkamol shaxs bo'lib shakllanishi, kelajakda Vatanga sodiq, ijtimoiy mas'uliyatli fuqarolar bo'lib yetishishiga mustahkam zamin yaratadi. Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida vatanparvarlik tarbiyasi nafaqat ta'lim jarayonining ajralmas qismi, balki jamiyat taraqqiyoti va davlat mustaqilligini mustahkamlashning muhim omilidir. Yosh avlod qalbida milliy g'ururni shakllantirish, ularni barkamol shaxs sifatida voyaga yetkazish va globallashuv davrida mafkuraviy tahdidlarga qarshi immunitet hosil qilish ta'lim tizimining eng dolzarb vazifalaridan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktyabrdagi PF-5847-son "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida, gi Farmoni. https: // lex.uz/docs/4676839

2. Najot tarbiyada/X.Ibrayimov, M. Quronov, F.Bakiyev. – Toshkent, "Noshir" 2024. 62 b.

3. G'oziyev, E. Ontogenez psixologiyasi: Nazariy-eksperimental tahlil. Toshkent: Noshir. 2010.

4. Махмудов А.Х., Фефелов В.С., Камилова А.Б. Инновационные пути педагогического прорыва //Современное образование [Узбекистан). – 2019. – №. 6 [79]. – С. 3-9.